

Γνώμη της Ο.Κ.Ε.

επί του σχ/ν

**«Προστασία των ανηλίκων από προϊόντα καπνού και αλκοόλ - Ρυθμίσεις για μη καπνικά
προϊόντα -Ψηφιακό μητρώο ελέγχου προϊόντων καπνού, αλκοόλ και λοιπών μη καπνικών
προϊόντων και άλλες διατάξεις»**

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 2 Ιουνίου 2025 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από τη Διεύθυνση Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας (Τμήμα Α') της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Υγείας με τίτλο: *«Προστασία των ανηλίκων από προϊόντα καπνού και αλκοόλ - Ρυθμίσεις για μη καπνικά προϊόντα - Ψηφιακό μητρώο ελέγχου προϊόντων καπνού, αλκοόλ και λοιπών μη καπνικών προϊόντων και άλλες διατάξεις»*.

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Ιωάννη Παπαργύρη, Κωνσταντίνο Πασιόπουλο, Φώτη Κολεβέντη, Εμμανουήλ Πεπόνη, Γεώργιο Γωνιωτάκη, Ιωάννη Κορκόβελο και Γεώργιο Ελευθερίου**.

Ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Γεώργιος Γωνιωτάκης**, Αντιπρόεδρος της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν επίσης ως Εμπειρογνώμονες η **κα Λήδα - Παναγιώτα Αλέπη**, Νομικός, Σύμβουλος Διεθνούς Αναπτυξιακής Στρατηγικής και ο **κ. Θεόδωρος Μαντάς**, Ποινικολόγος, Μέλος Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής η **κα Μαρία Ιωαννίδου**, Επιστημονική Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δύο συνεδριάσεις στις 13 Ιουνίου 2025.

A. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧ/Ν

Το σχέδιο νόμου «Προστασία των ανηλίκων από προϊόντα καπνού και αλκοόλ - Ρυθμίσεις για μη καπνικά προϊόντα -Ψηφιακό μητρώο ελέγχου προϊόντων καπνού, αλκοόλ και λοιπών μη καπνικών προϊόντων και άλλες διατάξεις» περιλαμβάνει **48 άρθρα**, τα οποία κατανέμονται σε έξι (6) Μέρη (ΜΕΡΟΣ Α' έως ΣΤ').

Το **ΜΕΡΟΣ Α'** «Προστασία των Ανηλίκων από την παράνομη πώληση, προσφορά και διάθεση προϊόντων καπνού και αλκοόλ» περιλαμβάνει τα **άρθρα 1-10** και τροποποιεί τον Ν.3730/2008 «Προστασία ανηλίκων από τον καπνό και τα αλκοολούχα ποτά και άλλες διατάξεις».

Το **άρθρο 1** ορίζει ως σκοπό των διατάξεων του σχ/ν την προστασία της υγείας των ανηλίκων από τις σοβαρές επιπτώσεις της χρήσης και κατανάλωσης προϊόντων καπνού και αλκοόλ στη σωματική και ψυχική τους υγεία και η πρόληψη της έκθεσής τους στα προϊόντα αυτά, μέσω του περιορισμού της διαθεσιμότητας και της προσβασιμότητάς τους.

Σύμφωνα με το **άρθρο 2**, αντικείμενο, των προτεινόμενων διατάξεων είναι η αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την πώληση, προσφορά και διάθεση προϊόντων καπνού και αλκοόλ και η καθιέρωση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου για την αποτροπή της πρόσβασης των ανηλίκων στα προϊόντα αυτά και ειδικότερα: α) η απαγόρευση της πώλησης, προσφοράς και διάθεσης, με οποιονδήποτε τρόπο, των προϊόντων αυτών σε ανηλίκους, β) η θέσπιση της υποχρέωσης αναζήτησης στοιχείων ταυτότητας εκ μέρους του πωλητή σε όλα τα σημεία πώλησης, γ) η υποχρεωτική αναγγελία στην Ελληνική Αστυνομία ή σε Λιμενική Αρχή των ιδιωτικών εκδηλώσεων οι οποίες πραγματοποιούνται σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ, εφόσον σε αυτές συμμετέχουν ανήλικοι, μέσω ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας, δ) η καθιέρωση αυστηρών διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων και ε) η πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων σε περιπτώσεις πώλησης, προσφοράς και διάθεσης καπνού και αλκοόλ σε ανηλίκους και από ανηλίκους, καθώς και σε περιπτώσεις εισόδου, παραμονής και απασχόλησής τους σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ.

Το **άρθρο 3** προβλέπει την εξομοίωση με τα προϊόντα καπνού των ηλεκτρονικών τσιγάρων, των περιεκτών επαναπλήρωσης και των φυτικών προϊόντων για κάπνισμα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 4419/2016 (Α' 174). Επίσης προβλέπει ότι ως ανήλικοι ορίζονται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, με βάση το έτος γέννησης.

Το **άρθρο 4** εισάγει τον υποχρεωτικό έλεγχο και εξακρίβωση της ενηλικότητας κατά την πώληση ή διάθεση προϊόντων καπνού με την επίδειξη έγχαρτου ή ψηφιακού ταυτοποιητικού δημοσίου εγγράφου που αποδεικνύει την ηλικία ή με τη χρήση λειτουργικότητας επαλήθευσης της ηλικίας σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 80 και την παρ. 5 του άρθρου 80Α του ν. 4954/2022 (Α' 136). Αν υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς την ταυτοπροσωπία ή δεν αποδεικνύεται η ενηλικότητα του προσώπου, ο υπόχρεος οφείλει να μην προχωρήσει στην πώληση, προσφορά ή διάθεση του προϊόντος. Επιπλέον, η απαγόρευση κατανάλωσης κατανάλωση προϊόντων καπνού σε κλειστούς και υπαίθριους χώρους διεξαγωγής αθλοπαιδιών, σε κλειστούς χώρους ομαδικών αθλημάτων και κλειστούς χώρους αθλητικών εκδηλώσεων επεκτείνεται και στους χώρους ψυχαγωγίας και συγκέντρωσης ανηλίκων. Για κάθε παράβαση της παρούσας διάταξης επιβάλλεται πρόστιμο ύψους διακοσίων (200) ευρώ στους παρανόμως καπνίζοντες και πεντακοσίων (500) ευρώ στους υπεύθυνους διαχείρισης των παραπάνω χώρων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Προστασίας του Πολίτη, Υγείας και Εσωτερικών καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι σχετικά με την απαγόρευση του καπνίσματος σε κλειστούς και υπαίθριους χώρους όπου υπάρχουν ανήλικοι.

Το **άρθρο 5**, το οποίο αντικαθιστά το άρθρο 4 του ν. 3730/2008, προβλέπει την απαγόρευση πώλησης, προσφοράς και διάθεσης αλκοολούχων ποτών σε ανηλίκους και από ανηλίκους και την απαγόρευση εισόδου, παραμονής και απασχόλησης ανηλίκων σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η είσοδος και παραμονή ανηλίκων στα κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ, εφόσον πρόκειται για ιδιωτική εκδήλωση, με προκαθορισμένο αριθμό συμμετεχόντων που τελείται εκτός της συνήθους λειτουργίας τους, για συγκεκριμένο λόγο και σε οριοθετημένο χώρο που διατίθεται αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό. Στην περίπτωση αυτή, τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από την εκδήλωση, ο υπεύθυνος του κέντρου διασκέδασης οφείλει να αναγγείλει την ημέρα και την ώρα που αυτή θα διεξαχθεί στο κατά τόπον αρμόδιο Αστυνομικό Τμήμα ή Λιμενική Αρχή. Η σχετική αναγγελία γίνεται σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα, προσβάσιμη μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (ΕΨΠ – gov.gr). Πρόσβαση στα στοιχεία που υποβάλλονται ψηφιακά μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας του προηγούμενου εδαφίου έχουν οι εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι του αρμόδιου Αστυνομικού Τμήματος ή Λιμενικής Αρχής.

Τα **άρθρα 6-9** τροποποιούν το ν.3730/2008 σχετικά με τις αρμόδιες αρχές ελέγχου (**άρθρο 6**), τους αρμόδιους φορείς προστασίας και ελέγχου για τη χρήση καπνού και αλκοόλ (**άρθρο 7**), τις διοικητικές

κυρώσεις για την παραβίαση υποχρεώσεων για τη χρήση καπνού και αλκοόλ από τους ανήλικους (**άρθρο 8**). Επίσης προβλέπει την προσθήκη άρθρου 6Α στον ν. 3730/2008 σχετικά με την επιβολή ποινικών κυρώσεων (**άρθρο 9**).

Το **Άρθρο 10** αποτελεί τελική διάταξη του ΜΕΡΟΥΣ Α' σχετικά με τις κυρώσεις των παρ. 4 και 4Α του άρθρου 6 του ν. 3730/2008 (Α' 262), οι οποίες έχουν διαπιστωθεί και για τις οποίες έχουν επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος.

Το **ΜΕΡΟΣ Β' «Λοιπές Ρυθμίσεις για τα Προϊόντα Καπνού»** περιλαμβάνει τα **άρθρα 11 έως 23**.

Το **άρθρο 11** ορίζει ως σκοπό των διατάξεων του ΜΕΡΟΥΣ Β' τη θωράκιση της δημόσιας υγείας μέσω της διαρκούς, στοχευμένης και αποτελεσματικής εποπτείας της αγοράς των προϊόντων καπνού, των νέων προϊόντων καπνού, των ηλεκτρονικών τσιγάρων και των περιεκτών επαναπλήρωσης, καθώς και των φυτικών προϊόντων για κάπνισμα και την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των καταναλωτών.

Σύμφωνα με το **άρθρο 12**, αντικείμενο του Μέρους Β' αποτελεί: α) η ρύθμιση με πληρέστερο τρόπο των όρων και προϋποθέσεων κυκλοφορίας στην αγορά των προϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4419/2016 (Α' 174) και συγκεκριμένα: αα) των προϊόντων ατμίματος, δηλαδή των ηλεκτρονικών τσιγάρων και των περιεκτών επαναπλήρωσης με ή χωρίς νικοτίνη και αβ) των φυτικών προϊόντων για κάπνισμα και β) η καθιέρωση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού αξιολόγησης και ελέγχου της συμμόρφωσης των προϊόντων καπνού, των νέων προϊόντων καπνού, των ηλεκτρονικών τσιγάρων και των περιεκτών επαναπλήρωσης, καθώς και των φυτικών προϊόντων για κάπνισμα με τις απαιτήσεις και προδιαγραφές του ν. 4419/2016 και ειδικότερα: βα) η σύσταση ειδικού Τμήματος στον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) για την παρακολούθηση της κυκλοφορίας των προϊόντων αυτών στην ελληνική αγορά, το οποίο δύναται να προβεί σε ανάκληση αυτής για λόγους δημόσιας υγείας, και ββ) η απλοποίηση της διαδικασίας επιβολής διοικητικών κυρώσεων, οι οποίες επιβάλλονται απευθείας από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων.

Το **άρθρο 13** τροποποιεί τους ορισμούς για τα προϊόντα καπνού του άρθρου 2 του ν. 4419/2016 (άρθρο 2 Οδηγίας 2014/40/ΕΕ), το **άρθρο 14** τροποποιεί το άρθρο 5 του ν. 4419/2016 (άρθρο 5 Οδηγίας 2014/40/ΕΕ), περί κοινοποίησης των συστατικών και των εκπομπών των προϊόντων καπνού και το **άρθρο 15** αντικαθιστά την παρ. 9 του άρθρου 7 του ν. 4419/2016 (Α' 174), περί ρύθμισης των συστατικών των προϊόντων καπνού.

Τα **άρθρα 16 έως 20** και περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για τα ηλεκτρονικά τσιγάρα και τα νέα προϊόντα καπνού, με τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του ν. 4419/2016 (Οδηγία 2014/40/ΕΕ), ως προς τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν, τις ισχύουσες απαγορεύσεις και τις διαδικασίες κοινοποίησης νέων προϊόντων καπνού. Επιπλέον, προβλέπεται η Σύσταση Τμήματος Παρακολούθησης και Ελέγχου Καπνικών και Μη Καπνικών Προϊόντων στον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας, και αυτό ορίζεται αρμόδιο για την παρακολούθηση της Κοινής Ευρωπαϊκής Πύλης Εισόδου (EU – CEG) και τον έλεγχο των κοινοποιούμενων σε αυτή προϊόντων καπνού, που κυκλοφορούν ή πρόκειται να κυκλοφορήσουν στην ελληνική αγορά.

Το **άρθρο 21** προβλέπει τη σύσταση ειδικού Τμήματος στον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) για την παρακολούθηση της κυκλοφορίας των προϊόντων καπνού στην ελληνική αγορά, το οποίο δύναται να προβεί σε απαγόρευση ή/και ανάκληση αυτής για λόγους δημόσιας υγείας. Το **άρθρο 22** αντικαθιστά το άρθρο 24 του ν.4419/2016 και προβλέπει την απλοποίηση της διαδικασίας επιβολής διοικητικών κυρώσεων, τα οποία επιβάλλονται απευθείας από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και το **άρθρο 23** περιλαμβάνει τελική διάταξη αναφορικά με την κατάργηση της Επιτροπής Παρακολούθησης και Ελέγχου της κοινής ευρωπαϊκής πύλης EU CEG των παρ. 5, 6, 7 και 8 του άρθρου 17 του ν. 4419/2016 (Α' 174).

Το **ΜΕΡΟΣ Γ' «Ρυθμίσεις για τα Μη Καπνικά Προϊόντα»** περιλαμβάνει τα **άρθρα 24 έως 34**.

Στα **άρθρα 24 έως 26** περιλαμβάνονται οι γενικές διατάξεις σχετικά με το σκοπό, το αντικείμενο και τους ορισμούς για τα ηλεκτρικά θερμαινόμενα προϊόντα χωρίς καπνό, τα προϊόντα νικοτίνης και τα προϊόντα κάνναβης στην αγορά.

Τα **άρθρα 27 έως 30** αφορούν στους όρους και τις προϋποθέσεις κυκλοφορίας των μη καπνικών προϊόντων στην αγορά και την καθολική απαγόρευση πώλησης και διάθεσης τους σε ανήλικους, καθώς και την απαγόρευση πώλησης των προϊόντων αυτών μέσω αυτόματου πωλητή.

Το **άρθρο 31** ορίζει τις αρμόδιες αρχές ελέγχου της τήρησης των διατάξεων για την κυκλοφορία, την πώληση, την προσφορά και διάθεση των ηλεκτρικά θερμαινόμενων προϊόντων χωρίς καπνό, των προϊόντων νικοτίνης και των προϊόντων κάνναβης στην αγορά και το **άρθρο 32** προβλέπει κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβάσεων.

Τα **άρθρα 33 και 34** περιλαμβάνουν εξουσιοδοτικές και μεταβατικές διατάξεις σχετικά με τα μη καπνικά προϊόντα.

Με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση του μηχανισμού ελέγχου της αγοράς, το **ΜΕΡΟΣ Δ' (άρθρα 35 έως 38)** του σχ/ν προβλέπει τη σύσταση Ψηφιακού Μητρώου Ελέγχου Προϊόντων Αλκοόλ, Καπνού και λοιπών μη καπνικών προϊόντων και τη ρύθμιση των όρων και προϋποθέσεων για τη λειτουργία του.

Το **ΜΕΡΟΣ Ε' του σχ/ν (άρθρα 39-47)** αφορά σε λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Υγείας, μεταξύ των οποίων, το **άρθρο 39** τροποποιεί το άρθρο 21 ν. 3580/2007 αναφορικά με τη θητεία επικουρικών ιατρών στις Μονάδες Ψυχικής Υγείας του Εθνικού Δικτύου Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και το **άρθρο 40** προβλέπει τη δυνατότητα απόσπασης/μετακίνησης προσωπικού των φορέων και των Αποκεντρωμένων Μονάδων Παροχής Υπηρεσιών Υγείας, με απόφαση των Διοικητών των Διοικήσεων Υγειονομικών Περιφερειών (ΔΥΠΕ), κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης, για την άμεση αντιμετώπιση επείγουσών λειτουργικών αναγκών καθώς και αναγκών παρακολούθησης και ολοκλήρωσης έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αρμοδιότητάς τους.

Τέλος το **ΜΕΡΟΣ ΣΤ' του σχ/ν (άρθρο 48)** ορίζει την έναρξη ισχύος από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

B. ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧ/Ν

Η κατανάλωση καπνού και αλκοόλ και δη σε νεαρή ηλικία είναι επιβλαβής τόσο για τη σωματική όσο και για τη συνολικότερη ψυχική υγεία, ισορροπία και ανάπτυξη των νέων. Όπως αναφέρεται και στη συνοδευτική έκθεση αξιολόγησης του παρόντος σχ/ν, υπάρχει πλήθος επιστημονικών δεδομένων σύμφωνα με τα οποία η κατανάλωση καπνού και αλκοόλ σε νεαρή ηλικία σχετίζεται με αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης εξαρτήσεων, αναπνευστικών και καρδιοαγγειακών παθήσεων, βλάβες στο κεντρικό νευρικό σύστημα, καθώς και διαταραχές στη συμπεριφορική και ψυχολογική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας του 2023 του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ)¹ για την Ευρώπη, παρατηρείται σε ολόκληρη την Ευρώπη, όπως και την κεντρική Ασία και τον Καναδά, μία ευρεία κατανάλωση και πρόσβαση των νέων σε αλκοόλ και καπνικά προϊόντα, με ένα ποσοστό 57% των νέων 15 ετών να έχουν καταναλώσει αλκοόλ πειραματιζόμενοι για τις επιπτώσεις του και με ένα ποσοστό 20%, δηλαδή 1 στους 5 να έχει χρησιμοποιήσει πρόσφατα ηλεκτρονικά τσιγάρα. Τα νέα δεδομένα από τη Μελέτη Συμπεριφοράς Υγείας σε Παιδιά Σχολικής ηλικίας, Health Behaviour in School-age Children (HBSC)² μαρτυρούν επίσης τη μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων στη χρήση ουσιών, τονίζοντας έτσι την ανάγκη για στοχευμένες στρατηγικές πρόληψης. **Κρίνεται συνεπώς κατ' αρχήν θετικά η θέσπιση ενός κανονιστικού πλαισίου και του παρόντος σχ/ν, που να στοχεύει στην προστασία των νέων και την πρόληψη και ανάσχεση των επιβλαβών μακροπρόθεσμων συνεπειών που δείχνουν αυτές οι τάσεις για την υγεία των νέων.**

Τόσο η προαναφερθείσα μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, όσο και του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά (EUDA) μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Σχολικής Έρευνας για το Αλκοόλ και λοιπές φαρμακευτικές και ναρκωτικές ουσίες (ESPAD)³ του 2024 δείχνουν κάποια ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία. Η ανάγκη ενίσχυσης της ψυχικής ευημερίας και των ενεργειών ή και

¹ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας / Ευρώπης, Δελτίο Τύπου Απριλίου 2024, <https://www.who.int/europe/news/item/25-04-2024-alcohol--e-cigarettes--cannabis--concerning-trends-in-adolescent-substance-use--shows-new-who-europe-report> .

² Έρευνα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, Διαδραστικός χάρτης, <https://hbsc.org/>

³ Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά (EUDA), Αποτελέσματα έρευνας για το 2024, https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espad-2024-key-findings_en#0-level-1

δραστηριοτήτων που οδηγούν στην πρόληψη παίζουν σημαντικό ρόλο για τη διαμόρφωση τη συνολικότερη υγεία των εφήβων.

Παρά τη μακροχρόνια μείωση της χρήσης ουσιών, οι αναδυόμενες τάσεις δημιουργούν νέες ανησυχίες. Το κάπνισμα τσιγάρων έχει μειωθεί αισθητά τις τελευταίες δεκαετίες, με τη χρήση αυτού κατά τη διάρκεια της ζωής να μειώνεται στο μισό κατά την περίοδο 1995-2024. Ωστόσο, η πρώιμη έναρξη του καπνίσματος εξακολουθεί να υφίσταται, ιδίως μεταξύ των κοριτσιών, των οποίων τα ποσοστά καθημερινού καπνίσματος σε ηλικία 13 ετών ή μικρότερη έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Εν τω μεταξύ, η χρήση του ηλεκτρονικού τσιγάρου έχει αυξηθεί απότομα μεταξύ των εφήβων, με αυξανόμενα ποσοστά που δηλώνουν την έναρξη χρήσης του σε μικρή ηλικία, καθώς και της καθημερινής κατανάλωσης καπνικών προϊόντων. Παρατηρείται και η παράλληλη χρήση των παραδοσιακών και των ηλεκτρονικών τσιγάρων, ενώ είναι σαφής μία γενικότερη στροφή προς τα εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης.

Τα ηλεκτρονικά τσιγάρα είναι πιο δημοφιλή από τα συμβατικά τσιγάρα στους ανήλικους. Η δημοτικότητα της χρήσης του ηλεκτρονικού τσιγάρου έχει αυξηθεί απότομα την τελευταία δεκαετία, με την πλειονότητα των χωρών εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρώπης - του ESPAD -να αναφέρουν αύξηση από το 2019. Τα στοιχεία από 32 χώρες που συνέλεξαν πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του ηλεκτρονικού τσιγάρου τόσο για το 2019 όσο και για το 2024 δείχνουν ότι η δια βίου χρήση αυξήθηκε από 41% σε 43%, ενώ η χρήση κατά την τρέχουσα περίοδο της έρευνας αυξήθηκε από 14% σε 22%. Από αυτές τις 32 χώρες που έλαβαν μέρος στην έρευνα του ESPAD οι μεγαλύτερες αυξήσεις στη χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου παρατηρήθηκαν στη Σερβία (από 18% σε 51%) και στην Ελλάδα (από 35% σε 52%)⁴. Τα ευρήματα δε της έρευνας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την Ευρώπη μαρτυρούν ότι το υψηλότερο ποσοστό χρήσης ηλεκτρονικού τσιγάρου σε σύγκριση με το κάπνισμα συμβατικών τσιγάρων παρατηρείται ήδη από την ηλικία των 13 ετών. Αυτή η μετάβαση στα ηλεκτρονικά τσιγάρα ως πιο δημοφιλής επιλογή από τα συμβατικά τσιγάρα απαιτεί στοχευμένες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση αυτού του αναδυόμενου ζητήματος υγείας των νέων.

⁴ Γραφήματα και στατιστικά στοιχεία για την Ελλάδα, με απεικόνιση διαφορών μεταξύ φύλων, είναι διαθέσιμα στο τμήμα Διερεύνησης Δεδομένων (Data Explorer) της έρευνας: https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espac-2024-key-findings_en#data-explorer

Παράλληλα, ευρέως διαδεδομένη μεταξύ των ανηλίκων είναι η κατανάλωση αλκοόλ. Περισσότεροι από τους μισούς (57%) νέους 15 ετών έχουν δοκιμάσει αλκοόλ τουλάχιστον μία φορά (56% των αγοριών και 59% των κοριτσιών). Το ποσοστό μέθης – με ανηλίκους να έχουν μεθύσει τουλάχιστον δύο φορές - αυξάνεται ανησυχητικά από 5% στην ηλικία των 13 ετών σε 20% μέχρι την ηλικία των 15 ετών, καταδεικνύοντας μια κλιμακούμενη τάση στην κατάχρηση αλκοόλ μεταξύ των νέων)⁵. Η έρευνα του ESPAD μάλιστα υπογραμμίζει την ευκολία πρόσβασης σε αλκοόλ. Τρεις στους τέσσερις ανηλίκους της έρευνας του θεωρούν ότι τα αλκοολούχα ποτά είναι αρκετά ή πολύ εύκολο να τα προμηθευτούν. Η αντίληψη αυτή είναι υψηλότερη στη Δανία και τη Γερμανία (94%), ακολουθούμενη από την Ελλάδα (92%), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά αναφέρονται στο Κοσσυφοπέδιο (42%) και την Ισλανδία (54%)⁶.

Η κατανάλωση αλκοόλ και προϊόντων καπνού ιστορικά ήταν πιο συχνή στα αγόρια παρά στα κορίτσια, αλλά το τοπίο αλλάζει. Η χρήση των επιβλαβών ουσιών και από τα δύο φύλα ξεκινά στην ηλικία των 13 ετών, με μικρότερα ποσοστά ανάμεσα στα κορίτσια, όμως τα ποσοστά εξομοιώνονται και σε κάποιες περιπτώσεις ξεπερνούν τα αγόρια ιδίως μετά τα 15 έτη.

Βάσει των ανωτέρω, η **Ο.Κ.Ε θεωρεί σημαντικό να υπάρξουν μέτρα προληπτικά για την προστασία της υγείας των ανηλίκων, ενώ θα αποτελούσε βέλτιστη προσέγγιση η εφαρμογή μίας συντονισμένης ευρείας πολιτικής ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης των νέων και της ευρύτερης κοινωνίας για ζητήματα που επηρεάζουν την υγεία των ανηλίκων και των δύο φύλων, με την ανάληψη πρωτοβουλιών από το Υπουργείο Παιδείας και τα συναρμόδια Υπουργεία.**

Κρίνεται συνεπώς θετικά ένα σχ/ν που στοχεύει αφενός στον περιορισμό της διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας των προϊόντων καπνού, των λοιπών προϊόντων που εξομοιώνονται με αυτά (ηλεκτρονικά τσιγάρα, θερμαινόμενα προϊόντα καπνού κ.λπ.) και των αλκοολούχων ποτών σε άτομα κάτω των δεκαοκτώ ετών, αφετέρου στην αποτροπή της άμεσης και έμμεσης προώθησης των προϊόντων αυτών προς ανηλίκους, με ειδικές ρυθμίσεις αναφορικά με την εμπορική πρακτική, την πώληση, τη διάθεση αλλά και την είσοδο, παραμονή και εργασία τους σε χώρους πώλησης, διάθεσης και κατανάλωσης των προϊόντων αυτών. Ειδικότερα:

⁵ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας / Ευρώπης, Δελτίο Τύπου Απριλίου 2024, <https://www.who.int/europe/news/item/25-04-2024-alcohol--e-cigarettes--cannabis--concerning-trends-in-adolescent-substance-use--shows-new-who-europe-report> .

⁶ Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά (EUDA), Αποτελέσματα έρευνας για το 2024, https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espada-2024-key-findings_en#0-level-1

1. Θετικά αξιολογείται η ιδιαίτερη έμφαση του σχ/ν στην καθιέρωση ενός μηχανισμού ελέγχου όλης της διαδικασίας πώλησης και διάθεσης των προϊόντων καπνού και αλκοόλ, μέσα από τη διασφάλιση της συνεργασίας και της διαλειτουργικότητας όλων των εμπλεκόμενων ελεγκτικών αρχών, καθώς και την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και υποδομών για τη διευκόλυνση και τον ευχερή συντονισμό της ελεγκτικής διαδικασίας.
2. Κρίνεται θετικά ότι στις διατάξεις του σχ/ν στα προϊόντα καπνού συμπεριλαμβάνονται όλα τα προϊόντα ατμίματος, καπνού και χρήσης μέσω εισπνοής, μύζησης ή μάσησης. Αποτελεί σημαντικό εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας η συμπερίληψη στα προϊόντα καπνού ακόμη και των προϊόντων μάσησης που είναι δημοφιλή σε χώρες της Σκανδιναβίας και έχουν κάνει την εμφάνισή τους στην Ελλάδα και είναι ιδιαιτέρως επιβλαβή για την υγεία.
3. Το σχ/ν κάνει ειδική μνεία στους χώρους όπου απαγορεύεται η πώληση και προσφορά προϊόντων καπνού σε ανηλίκους. Είναι ιδιαιτέρως σημαντικό ότι το σχ/ν περιέχει πρόβλεψη όπου απαγορεύει τη διαφήμιση ή/και πώληση προϊόντων καπνού σε χώρους που είναι σημαντικοί για τη δημόσια υγεία, την υγεία των νέων και για τη γενικότερη ευαισθητοποίησή της κοινωνίας στα ζητήματα αυτά. Έτσι κρίνεται θετικά η πρόβλεψη μίας τέτοιας απαγόρευσης για τους χώρους υπηρεσιών υγείας, αλλά και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς και στα κυλικεία των ιδρυμάτων και των υπηρεσιών αυτών. Ομοίως, το σχ/ν λαμβάνει υπ' όψιν τους χώρους κοινωνικής συνάθροισης και παρουσίας των εφήβων και περιέχει πρόβλεψη απαγόρευσης πώλησης προϊόντων καπνού, καθώς και απαγόρευση καπνίσματος σε χώρους παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και παιχνιδιών τεχνητής νοημοσύνης. Παράλληλα, το σχ/ν προβάλλει και προάγει την υγιή δράση και στους χώρους άθλησης και ψυχαγωγίας, προωθώντας θετικά πρότυπα και απαγορεύοντας την κατανάλωση προϊόντων καπνού σε κλειστούς και υπαίθριους χώρους διεξαγωγής αθλοπαιδιών, ψυχαγωγίας και συγκέντρωσης ανηλίκων, σε κλειστούς χώρους ομαδικών αθλημάτων και κλειστούς χώρους αθλητικών εκδηλώσεων. Με αυτόν τον τρόπο άλλωστε προστατεύεται η υγεία όλων των ευρισκόμενων σε αυτούς τους χώρους.
4. Θετικά κρίνεται επίσης η πρόβλεψη για τη σύσταση και λειτουργία ενός ψηφιακού Μητρώου που θα επιτρέπει τον έλεγχο και την αποτελεσματική παρακολούθηση της αγοράς όλων των παραπάνω προϊόντων, με τη χρήση και αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων (Μέρος

Δ' του σχ/ν). Το σχ/ν συμπεριλαμβάνει διατάξεις που αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες με σκοπό την προστασία της υγείας, λαμβάνοντας και μέτρα προστασίας των προσωπικών δεδομένων του κοινού. Κρίνεται θετική για τον έλεγχο τόσο της πώλησης προϊόντων καπνού και αλκοόλ σε ανηλίκους όσο και για τη διαφάνεια στη νόμιμη πώληση προς όλους αυτών των προϊόντων, η υποχρεωτική εγγραφή σε μητρώο για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, τα οποία πωλούν και διαθέτουν τα εν λόγω προϊόντα καθώς και η καταγραφή λεπτομερώς όλων των σημείων πώλησης και διάθεσης αυτών. Σκοπός του Μητρώου είναι η χαρτογράφηση της οικείας αγοράς και η ευχερής πρόσβαση των αρμοδίων αρχών ελέγχου σε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική διεξαγωγή των ελέγχων.

Ωστόσο, παρότι συνολικά οι διατάξεις του σχ/ν αξιολογούνται κατ' αρχάς θετικά, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι υπάρχουν ορισμένες ελλείψεις, ασάφειες και σημεία όπου κρίνεται αναγκαίος ένας σαφέστερος προσδιορισμός λειτουργίας και εφαρμογής κάποιων εκ των προταθέντων μέτρων. Ειδικότερα:

1. Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι το παρόν σχ/ν δεν συμπεριλαμβάνει καμία πρόβλεψη για την πώληση και διάθεση των προϊόντων αλκοόλ και καπνού, καθώς και για τον έλεγχο της ενηλικότητας ατόμων που προβαίνουν είτε σε τηλεφωνικές παραγγελίες είτε σε αγορά προϊόντων στο διαδίκτυο, ή και σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες παραγγελίας και διανομής προϊόντων. Κρίνεται συνεπώς προβληματική μία τέτοια ουσιώδης έλλειψη, καθώς πλείστες των παραγγελιών στις ημέρες μας πραγματοποιούνται μέσω διαδικτύου ή μέσω τηλεφωνικών και ηλεκτρονικών υπηρεσιών delivery όπου είτε δεν απαιτείται η επιβεβαίωση της ενηλικότητας για την αγορά αλκοολούχων προϊόντων και προϊόντων καπνού, είτε η επιβεβαίωση αυτή περιορίζεται μόνο στην αυτόβουλη δήλωση ότι αυτός που χρησιμοποιεί μία ιστοσελίδα είναι άνω των 18 ετών. Θα πρέπει επομένως να διασφαλίζεται ότι υπάρχει πραγματική ταυτοποίηση των στοιχείων του αγοραστή για όλους τους τρόπους αγοράς, διαφορετικά να μην επιτρέπεται η πώληση αλκοόλ και προϊόντων καπνού όταν δεν επιβεβαιώνεται η ενηλικότητα.
2. Θα πρέπει να τηρούνται οι ίδιοι όροι και προϋποθέσεις για όλες τις μορφές επιχειρήσεων που πωλούν αλκοόλ και είδη καπνού (π.χ. περίπτερα, μίνι μάρκετ κλπ).
3. Οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις περί της απαγόρευσης εισόδου, παραμονής και απασχόλησης ανηλίκων σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ εγείρουν κάποιους προβληματισμούς καθώς τα διδάγματα χωρών που έχουν επιβάλει τέτοιους κανονισμούς, ιδίως ως προς την

απαγόρευση εισόδου και παραμονής ανηλίκων σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ, δείχνουν την αδυναμία ουσιαστικά εφαρμογής του μέτρου, αλλά και την ώθηση σε παράνομες πράξεις. Ενδεικτικώς, είναι γνωστό ότι στην Αμερική η απαγόρευση εισόδου σε μπαρ σε ηλικία κάτω των 21 οδηγεί είτε στη δημιουργία πλαστών ταυτοτήτων είτε στη χρήση παρανόμως ταυτοτήτων άλλων.

4. Αντίστοιχα, στο θέμα της πώλησης προϊόντων αλκοόλ σε ανηλίκους, είναι γνωστά τα σχετικά παραδείγματα από τις Σκανδιναβικές χώρες, αλλά και στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι ενήλικοι φίλοι ή και προς αυτόν τον σκοπό “φίλοι” των ανηλίκων προσφέρονται να αγοράσουν τα προϊόντα αλκοόλ αντί των ανηλίκων, τα οποία είτε τους τα προσφέρουν στη συνέχεια στην τρέχουσα τιμή είτε ζητούν επιτίμιο. Μία τέτοια ρύθμιση οφείλει συνεπώς να μεριμνά και για τον κίνδυνο ανάπτυξης ενός χώρου έκνομης συμπεριφοράς προς εκμετάλλευση των ανηλίκων.
5. Αναφορικά με την κατ’ εξαίρεση είσοδο και παραμονή ανηλίκων στα κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι θα πρέπει να διευκρινιστεί περαιτέρω η έννοια της “ιδιωτικής εκδήλωσης”, καθώς και της τέλεσης των σχετικών εκδηλώσεων “εκτός της συνήθους λειτουργίας” των επιχειρήσεων. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξει σαφής πρόβλεψη αυστηρών κυρώσεων αφενός για τους κηδεμόνες ανηλίκων ή άλλους ενήλικες οι οποίοι προχωρούν σε κρατήσεις σε κέντρα διασκέδασης στο πλαίσιο της “συνήθους λειτουργίας” των κέντρων στις οποίες τελικώς παρίστανται ανήλικοι και αφετέρου στις επιχειρήσεις που επιτρέπουν τις προαναφερόμενες πρακτικές.
6. Υπάρχει ασάφεια στον όρο “κέντρα διασκέδασης”, καθώς δεν είναι σαφές τι θα ισχύει για κλειστούς και υπαίθριους χώρους όπως εστιατόρια, ταβέρνες, καντίνες, υπαίθριες αγορές, πανηγύρια κοκ.
7. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι οι προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις για τα κέντρα διασκέδασης θα πρέπει να είναι αυστηρότερες, με επιπτώσεις τόσο για το ΑΦΜ του επιχειρηματία όσο για εκείνο της επιχείρησης. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη τις συνήθεις πρακτικές, προτείνεται να διώκονται και να τιμωρούνται οι πραγματικοί εταίροι ή ιδιοκτήτες της παραβατικής επιχείρησης, να μην επιτρέπεται η μεταβίβαση (αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος ή νομικής μορφής) της παραβατικής επιχείρησης, ούτε η μεταβίβαση-εκχώρηση της άδειας λειτουργίας.

8. Αναφορικά με την απαγόρευση πώλησης αλκοολούχων ποτών σε ανήλικους μέσω αυτόματων πωλητών, η διάταξη ως έχει κρίνεται ασαφής καθώς δεν γίνεται αντιληπτό πως προβλέπεται να εξακριβώνεται η ηλικία του αγοραστή και ποιες θα είναι οι προδιαγραφές των επιτρεπόμενων από τη νομοθεσία αυτόματων πωλητών αλκοολούχων ποτών ή προϊόντων καπνού αντίστοιχα.

Συμπερασματικά, **το υπό συζήτηση σχ/ν κρίνεται θετικά, ωστόσο η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι απαιτούνται ορισμένες προσθήκες/διευκρινίσεις** οι οποίες εξειδικεύονται στη συνέχεια στις κατ' άρθρον παρατηρήσεις. Τέλος, επισημαίνεται ότι **η επιτυχία των προωθούμενων ρυθμίσεων θα κριθεί από την αποτελεσματική εφαρμογή τους η οποία προϋποθέτει την αυστηρή δέσμευση της Πολιτείας και των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών για συνεχείς και αυστηρούς ελέγχους.**

Γ. ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Άρθρο 3

Κρίνεται θετικά η συμπερίληψη όλων των προϊόντων ατμίματος, καπνού και χρήσης μέσω εισπνοής, μύζησης ή μάσησης.

Άρθρο 5

Κρίνεται θετικά η απαγόρευση πώλησης, προσφοράς και διάθεσης αλκοολούχων ποτών σε ανηλίκους και από ανηλίκους, ωστόσο ισχύουν οι προβληματισμοί που τέθηκαν στη Γενική Αξιολόγηση, σχετικά με τον κίνδυνο ώθησης σε παράνομες συμπεριφορές ή/και εκμετάλλευσης ανηλίκων.

Παρ.2 «Απαγορεύεται η πώληση αλκοολούχων ποτών μέσω αυτόματου πωλητή»

Παρατηρείται αοριστία και πρακτική αδυναμία να ελεγχθεί ποιος αγοράζει κάτι από αυτόματο πωλητή, πολλώ δε μάλλον εάν αυτό γίνεται με τη χρήση κερμάτων ή μετρητών και όχι με τη χρήση κάρτας. Προτείνεται η πιο πρόσφορη διατύπωσή του εδαφίου με σαφή προσδιορισμό του τρόπου ελέγχου της ενηλικότητας του αγοραστή από τον αυτόματο πωλητή.

Παρ. 3. «Απαγορεύονται σε ανηλίκους η είσοδος, η παραμονή και η οποιασδήποτε μορφής απασχόληση σε κέντρα διασκέδασης και αμιγή μπαρ»

Προτείνεται η καλύτερη διατύπωση του άρθρου και η προσθήκη περιορισμού ως προς τη σαφή απαγόρευση διάθεσης προϊόντων αλκοόλ σε ανηλίκους ή κατανάλωσης αλκοόλ καθ' οιονδήποτε τρόπο εντός του κέντρου διασκέδασης ακόμα και κατά τη διάρκεια ιδιωτικών εκδηλώσεων, όταν παρίστανται ανήλικοι.

Προτείνεται η διευκρίνιση και ο σαφής προσδιορισμός της έννοιας της ιδιωτικής εκδήλωσης εκτός της συνήθους λειτουργίας του κέντρου, ορίζοντας για παράδειγμα τον τύπο της εκδήλωσης και τον αριθμό των συμμετεχόντων.

Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξει σαφής πρόβλεψη αυστηρών κυρώσεων τόσο και για τους κηδεμόνες ανηλίκων ή άλλους ενήλικες οι οποίοι προχωρούν σε κρατήσεις σε κέντρα διασκέδασης στο πλαίσιο της “συνήθους λειτουργίας” των κέντρων στις οποίες τελικώς παρίστανται ανήλικοι, όσο και για τις επιχειρήσεις που το επιτρέπουν.

Προτείνεται επίσης να εξετασθεί η κατ' εξαίρεση είσοδος και παραμονή ανηλίκων σε κέντρα διασκέδασης όταν συνοδεύονται από τον κηδεμόνα τους.

Άρθρο 16

Τα ηλεκτρονικά τσιγάρα και οι περιέκτες επαναπλήρωσης πρέπει να πληρούν και τις εξής προδιαγραφές:

α) το νικοτινούχο ή μη υγρό διατίθεται στην αγορά μόνο σε ειδικούς περιέκτες επαναπλήρωσης, ο όγκος των οποίων δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) ml.

Καθώς το άρθρο περιέχει προσδιορισμούς των επιτρεπτών ποσοτήτων περιεκτών επαναπλήρωσης, ενώ στην αγορά διατίθεται ήδη μεγαλύτερες συσκευασίες από αυτές που ορίζει ως επιτρεπτές, προτείνεται η αναφορά στο έως πότε θα μπορούν να διατίθενται τα ήδη υπάρχοντα προϊόντα.

Άρθρο 25 και 32

Σε συνέχεια των παρατηρήσεων στη Γενική Αξιολόγηση και στο Άρθρο 5 παρ.2, επισημαίνεται ότι και για τα προϊόντα καπνού δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια ο τρόπος ελέγχου της ενηλικότητας του αγοραστή από τους αυτόματους πωλητές και κατ' επέκταση η επιβολή πιθανών κυρώσεων.